

Тарасенко Вікторія Сергіївна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри трудового права та права соціального забезпечення,
кандидат юридичних наук, доцент*

ЕФЕКТИВНІСТЬ ПІДТРИМКИ СІМЕЙ ПРИ НАРОДЖЕННІ ДИТИНИ

Станом на 2018 рік чисельність населення в нашій країні становить близько 42 500 000 чоловік (без урахування Криму і Донбасу) [1]. Необхідно констатувати, що сьогодні в нашій країні спостерігається низький рівень народжуваності. Це обумовлено як об'єктивними, так і суб'єктивними причинами, такими як: зниження рівня життя, економічна криза, безробіття, знецінення доходів населення, підвищення захворюваності серед населення, неякісна медична допомога, воєнні дії в країні, виїзд на постійне або тимчасове місце проживання в інші країни, невпевненість в завтрашньому дні тощо.

Безумовно, однією з головних причин негативної динаміки народжуваності в Україні є недостатня забезпеченість соціальними гарантіями громадян з боку держави та неефективний соціальний захист сімей з дітьми.

Як вважають соціологи Молодіжної платформи Майбутнє, які провели соціопитування 800 різних категорій осіб, однією з причин, які стримують народжуваність, є недостатній розмір виплат на народження дитини. 87% опитуваних вважають, що допомоги, яка виплачується сьогодні, зовсім не вистачає, розмір виплати потрібно підвищувати, а 95% батьків з дітьми до того ж впевнені, що потрібно змінювати сам порядок нарахування цієї допомоги. Переважна кількість опитуваних визнали, що були б задоволені, якщо б сума допомоги при народженні дитини збільшилась до 100 000 або до 200 000 гривень [2].

Отже, згідно статистичних показників, рівень народжуваності напряму залежить від показників розміру державної підтримки молодим сім'ям.

З 1 липня 2014 року до чинного законодавства були внесені зміни, що стосувалися призначення державної допомоги при народженні дитини. Так, згідно Закону України «Про запобігання фінансової катастрофи та створення передумов для економічного зростання в Україні», та постанови Кабінету Міністрів України від 25.06.2014 р. №208 «Про внесення змін до Порядку призначення і виплати державної допомоги сім'ям з дітьми», розмір допомоги при народженні дитини встановлено на рівні фіксованої суми 41 280 грн. (на дітей народжених після 30 червня 2014 року). На сьогоднішній день виплата цієї допомоги здійснюється одноразово у сумі 10 320 грн., решта суми допомоги виплачується протягом наступних 36 місяців рівними частинами у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України (тобто у розмірі 860 грн. на місяць). Крім того, з 1 липня 2014 року скасовано виплату допомоги по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку [3].

Згідно з Законом України «Про Державний бюджет України на 2018 рік» для основних соціальних і демографічних груп населення з 1 січня 2018 р. встановлений наступний прожитковий мінімум: для дітей віком до 6 років – 1492 грн.; для дітей віком від 6 до 18 років – 1860 грн.; для працездатних осіб – 1762 грн.; для осіб, які втратили працездатність – 1373 грн. В той же час мінімальна заробітна плата з 1 січня 2018 року встановлена у розмірі 3 723 грн. на місяць [4, ст.ст. 7, 8]. Таким чином, встановлений у 2014 році розмір державної допомоги при народженні дитини не відповідає соціальним показникам, закріпленим у Держбюджеті на 2018 рік та підлягає негайному перегляду та збільшенню, а також прийняттю заходів, спрямованих на стимулювання народжуваності в нашій країні.

Стимулювання передбачає створення такої зовнішньої ситуації, яка внутрішньо спонукає людину діяти певним чином в напрямку, корисному для суспільства. Тому стимулювання не тільки підсилює прямий владний вплив, але в багатьох випадках, коли належним чином враховуються потреби і інтереси людей, в стані взагалі замінити його [5, с. 35].

На цей час у Верховній Раді України зареєстровано кілька законопроектів, якими передбачено зміну порядку призначення допомоги при народженні дитини та її збільшення, а також відновлення виплати допомоги по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку, яка була скасована з 1 липня 2014 року.

24 січня 2017 року зареєстровано законопроект №5709 «Про внесення змін до Закону України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» щодо розміру допомоги при народженні дитини та порядку її виплати з метою підвищення народжуваності в Україні», яким пропонується змінити розміри та порядок нарахування цієї допомоги, та виплачувати допомогу при народженні дитини на першу дитину - 52 розміри прожиткового мінімуму, на другу дитину - 70 розмірів прожиткового мінімуму, на третю та кожную наступну дитину - 120 розмірів прожиткового мінімуму. Крім того, законопроектом передбачається доповнити Закон «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» розділом IV «Допомога по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку», в якому визначити порядок та умови призначення цієї допомоги.

9 лютого 2017 року зареєстровано альтернативний законопроект №5709-1 «Про внесення змін до Закону України “Про державну допомогу сім'ям з дітьми” щодо розміру допомоги при народженні дитини та порядку її виплати з метою підвищення народжуваності в Україні». Законопроект передбачає внесення змін щодо розміру та принципу призначення державної соціальної допомоги при народженні дитини. Пропонується статтю 12 Закону України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» викласти в новій редакції з урахуванням мінімальної заробітної плати на момент здійснення виплати протягом всього періоду виплат державної допомоги по народженню дитини. Виплату допомоги пропонується здійснювати одноразово у сумі, що дорівнює 5 мінімальним заробітним платам. Упродовж наступних 36 місяців допомогу виплачувати щомісячно у розмірі 1 мінімальної заробітної плати.

Також зазначеним законопроектом пропонується доповнити Закон України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» розділом IV «Допомога по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку». Таку допомогу пропонується виплачувати щомісяця з дня призначення допомоги по догляду за дитиною по день досягнення дитиною вказаного віку включно.

9 лютого 2017 року також був зареєстрований в Парламенті ще один законопроект – №6063 «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення належного рівня соціального захисту родин з дітьми та встановлення справедливих соціальних гарантій дітям».

Проект передбачає ряд комплексних змін, які стосуватимуться 19 норм 7 законодавчих актів. Зокрема, передбачено: - гарантію збереження права на одержання допомоги в період відпустки для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку тим жінкам, які виявили бажання працювати на умовах неповного робочого часу або вдома; - відновлення раніше скасованої допомоги по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку. При цьому, планується запровадити значно спрощені умови призначення цієї допомоги, а також мінімальний (гарантований) розмір вказаної допомоги на рівні не менше ніж 50% прожиткового мінімуму для дитини віком до шести років.

Окрім того, передбачено запровадження норми, за якою допомога при народженні дитини надаватиметься у сумі: кратній 50 розмірам прожиткового мінімуму, – на першу дитину; кратній 70 розмірам прожиткового мінімуму, – на другу дитину; кратній 100 розмірам прожиткового мінімуму, – на третю і кожную наступну дитину.

Таким чином, існуючий рівень бідності населення в Україні, передусім серед сімей з дітьми, свідчить про недостатню ефективність існуючої системи державної підтримки соціально вразливих верств населення. Як основний захід з реалізації демографічної політики необхідно обрати стимулювання народжуваності через підвищення розміру грошових виплат на дітей та вдосконалення системи правового стимулювання.

Список використаної літератури

1. Населення України на 2018 рік кількість на сьогодні // URL: <http://2018.pp.ua/novini-2018/2834-naselennya-ukrayini-na-2018-rk-klkst-na-sogodn.html>
2. Соцопрос: молодежь выступает за увеличение выплат на рождение ребенка // Электронный ресурс / <http://slovo.odessa.ua/main/24897-socopros-molodezh-vystupaet-za-uvvelichenievyplat-na-rozhdenie-rebenka.html>
3. Про запобігання фінансової катастрофи та створення передумов для економічного зростання в Україні: Закон України від 27 березня 2014 року №1166-VII // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 20-21. – Ст. 745.
4. Про Державний бюджет України на 2018 рік : Закон України від 7 грудня 2017 року №2246 // Офіційний вісник України. – 2018. – №2. – Ст.48.
5. Глазырин В.В., Шкатулла В.И. Советское трудовое право: Учеб. Пособие по спец. Курсу для студентов пед. ин-тов по спец. № 2110 «Педагогика и психология (дошк.)» / В.В. Глазырин, В.И. Шкатулла – М.: Просвещение, 1986.